

Victor Albecks i Århus

FØDELSANSTALTEN Victor Albeck var første overlæge ved Fødselsanstalten og hovedkraften bag oprettelsen af Aarhus Universitet. Fra i morgen kommer den tidligere fødselsanstalt fra 1910, der nu er ombygget med henblik på at danne ramme om "Det sundhedsvidenskabelige Bibliotek og uddannelsescenter", til at bære Victor Albecks navn.

MÅSKE ER det læserne bekendt, at en vej i Universitetsparken i Århus er opkaldt efter overlæge, dr.med. Victor Albeck. For fremtiden skal også en bygning med tilknytning til Aarhus Universitet bære hans navn.

29. januar bliver "Victor Albeck-Bygningen" indviet - dvs. den tidligere fødselsanstalt ved Nørrebrogade, der nu er ombygget og fremover skal danne ramme om "Det Sundhedsvidenskabelige Bibliotek og Uddannelsescenter". Teknisk set er der tale om et samarbejde mellem Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet ved Aarhus Universitet og Statsbiblioteket, og samarbejdet går ud på, at Universitetet stiller lokaler til rådighed for Statsbibliotekets nægtige samling af sundhedsvidenskabelig litteratur og tidsskrifter. Det sundhedsvidenskabelige bibliotek bliver en del af det sundhedsvidenskabelige forsknings- og uddannelsescenter, som også får hjemsted i bygningen.

Derved sluttes en ring i Århus bys historie. En smuk ring bundet sammen af hospitalshistorie, bibliotekshistorie og universitetshistorie, og hvori navnet Victor Albeck fungerer i hvert led.

Hilste på alle
Fremtidig er det de færreste i dag, der kender navnet Victor Albeck, men sådan har det ikke altid været. I 1920'erne stod Victor Albeck først blandt forkæmperne for et universitet i Århus, og referater af hans taler og medder i den forbindelse flydte godt op i aviserne. Desuden blev han venligt, hver gang han tilfodt om med cigarstumpen i munden passerede en børnevogn i byens gader. Som fædelæge kunne han naturligvis ikke huske ansigtet på samtlige fødende kvinder - hvorimod de kunne huske ham - så derfor blev han hver gang bære for at være på den sikre side!

Victor Albeck (1869-

1933) blev født i København, hvor faderen var skalkaldt vare- og vekselsmægler. Han blev dr.med. i 1901 på en afhandling om et kirurgisk emne og indgik året efter ægteskab med generalstabslægen Ella Zachariassen, med hvem han fik tre sønner. Efter omfattende uddannelse som fødselslæge og gynækolog praktiserede han i København som specialist i kvindesygdomme frem til 1910, hvor han afsluttede sin privatpraktik og kom til Århus som den første overlæge ved Fødselsanstalten i Jylland og som den fjerde overlæge i byen.

Med Albeck ved roret udviklede den nye anstalt i arkitekt Sylows nybarokke palas på sin ret beskedne faldning til et anstalt kvindehospital, der også hurtigt gjorde sig gældende ved overlæge Albecks øget og senere også andre videnskabelige arbejder. Fødselsanstalten var i første omgang pålagt sociale opgaver i forbindelse med den delvis nye og rigt stillet ledelse. Men da Albecks cheftid udviklede opgaverne for institutionen, og bygningssammensætningen og personellens udvaldelse fandt sted i flere omgange.

Da han på et tidspunkt ønskede om midler til anskaffelse af et mikroskop, fik han afslag. Myndighederne regnede ikke Statens Fødselsanstalt i Jylland for en forskningsinstitution. Så Albeck betalte af egen lomme, og det samme gjorde han, da han på et tidspunkt indrettede et beskedent forningslaboratorium i bygningen.

Albecks store interesse for videnskaben medførte, at han søgte vedkomme sig til den forskning, som omfattede, allerede internationalt anerkendt forskning i fødselslæge og kvindesygdomme, men også så han strakte var med i færdige rejser, når der blev taget initiativ til fremme af videnskabelige miljøer i byen. Det var allerede i 1913 sammen med overkirurg Strandgaard fra Kommunebiblioteket foretog den første samlede overblik på Amtssygehuset, titulær professor T. Tage-Hansen, at stå i spidsen ved oprettelsen af Jysk medicinsk Selskab. I dette selskab samledes læger fra hele Jylland til videnskabelige

foredrag, demonstrationer og diskussioner, og det kom populært sagt til at fungere som en slags sundhedsvidenskabeligt "fakultet" uden studenter. Efter Tage-Hansens død i 1920 overtog Albeck formandsposten i selskabet, og han regnede selv sit arbejde i forbindelse med selskabet for sin bedste og mest betydningsfulde indsats i kampen for et universitet i Århus.

Jyske kræfter samlet

Denne tilsyneladende "indreiske" indsats for et universitet fra Albecks side blev selvfølgelig en forklaring. Allerede for 100 år siden var der i Århus blevet etableret en medicinsk læsestue, altså en samling af sundhedsvidenskabelig litteratur, som byens og omegnens læger kunne studere i selve læsestuen, hvor de i øvrigt også kunne mødes og drøfte "klinisk" og få sig et spik kile mellem deres egne Jyske medicinske Selskab overtog i 1914 denne læsestue, som befandt sig på Lille Torv, og udstødte bogbestand og aktivitetsniveau kraftigt. Allerede inden overlægelsen havde der i læsestuen jævnligt været afholdt videnskabelige foredrag om medicinske emner, men jo kun for Århus-egnens læger. Med oprettelsen af Jysk medicinsk Selskab udviklede man kredsen til at omfatte samtlige Jyllands læger, og foredragene foregik ikke længere kun i Århus, men også f.eks. ved sygehusene i Viborg, Randers, Horsens og længere borte.

Victor Albeck havde strakt indrett betydeligheden af at samle alle jyske kræfter, ikke blot i det videnskabelige foredragsforum, som Jysk medicinsk Selskab kom til at udgøre, men også i forbindelse med opbygningen af et sundhedsvidenskabeligt bibliotek. Der var ingen grund til, at

den enkelte, til Jysk medicinsk Selskabs medlemmer læsestue. Desuden søgte man forskellige steder om penge til bogindkøb, og en fast del af det konstante, som Jysk medicinsk Selskabs medlemmer indbetalte, var afsat til samme formål.

I samarbejde med Statsbiblioteket i Århus (indstiftet 1902 i Erhvervsarkivets nuværende bygning ved Vesterålsvej) skabtes der tidligt mulighed for, at læger overalt i Jylland kunne bestille sundhedsvidenskabelig litteratur til hjemlån via postvejskort - og selv delvis den litteratur, som tilhørte de århusianske hospitaler og privatklinikker eller lægerne selv. Alle de involverede samlinger var på Albecks initiativ blevet registreret af Statsbiblioteket, så det hele hang sammen som et stort net.

Nært samarbejde

Under opbygningen af dette sundhedsvidenskabelige bibliotek - grundstammen til det bibliotek, der nu så sig selv blive gyndinde have Albeck selv tiden værd i kontakt med Statsbiblioteket, og et nært samarbejde havde udviklet sig. Statsbiblioteket havde naturligvis egne budgetter, men hvad man der selv indkøbte af sundhedsvidenskabelig litteratur var trods alt forholdsvis begrænset og foretog aldrig uden først at konsultere overlæge Albeck. Efterhånden overgik Jysk med-

icinsk Selskabs medlemmer læsestue. Desuden søgte man forskellige steder om penge til bogindkøb, og en fast del af det konstante, som Jysk medicinsk Selskabs medlemmer indbetalte, var afsat til samme formål.

I samarbejde med Statsbiblioteket i Århus (indstiftet 1902 i Erhvervsarkivets nuværende bygning ved Vesterålsvej) skabtes der tidligt mulighed for, at læger overalt i Jylland kunne bestille sundhedsvidenskabelig litteratur til hjemlån via postvejskort - og selv delvis den litteratur, som tilhørte de århusianske hospitaler og privatklinikker eller lægerne selv. Alle de involverede samlinger var på Albecks initiativ blevet registreret af Statsbiblioteket, så det hele hang sammen som et stort net.

I 1925 oprettedes desuden en medicinsk tidsskriftselskab med udgangspunkt i Statsbiblioteket. Så kunne hvert enkelt medlem af kredsen for en beskedet betaling læse de enkelte tidsskrifter i løbet af en uge eller to og sende dem videre til næste i rækken (og det gjælder den dag i dag).

Nært samarbejde

Under opbygningen af dette sundhedsvidenskabelige bibliotek - grundstammen til det bibliotek, der nu så sig selv blive gyndinde have Albeck selv tiden værd i kontakt med Statsbiblioteket, og et nært samarbejde havde udviklet sig. Statsbiblioteket havde naturligvis egne budgetter, men hvad man der selv indkøbte af sundhedsvidenskabelig litteratur var trods alt forholdsvis begrænset og foretog aldrig uden først at konsultere overlæge Albeck. Efterhånden overgik Jysk med-

tende sundhedsvidenskabelige bibliotek uden for hovedstaden var etableret i Århus, da den udpegede domstolsfoged havde bedt om til universitetet ved Viborg, Sønderborg og Kolding.

I det hele taget er Albecks navn tæt forbundet med oprettelsen af Aarhus Universitet. Sammen med repræsentanter for byens biblioteker, museer, de lærde skoler og hospitaler medvirkede han i 1920'erne til etablering af festsamlingssteder videnskabelig orienterede foreninger og læsekrede inden for alle tænkelige fagområder samt oprettelse af naturhistoriske og samlinger, udsalgsplan med henblik på at gøre jorden for et universitet. Og han stod altid forrest i de århusianske universitetsforbudsreklamer, når strategier skulle udtænkes, eller myndighederne i København råbes op.

For det hele taget er Albecks navn tæt forbundet med oprettelsen af Aarhus Universitet. Sammen med repræsentanter for byens biblioteker, museer, de lærde skoler og hospitaler medvirkede han i 1920'erne til etablering af festsamlingssteder videnskabelig orienterede foreninger og læsekrede inden for alle tænkelige fagområder samt oprettelse af naturhistoriske og samlinger, udsalgsplan med henblik på at gøre jorden for et universitet. Og han stod altid forrest i de århusianske universitetsforbudsreklamer, når strategier skulle udtænkes, eller myndighederne i København råbes op.

samlingsmærke for byens propaganda for et universitet og indsamlingen af midler. Da "Universitetsundersøgelsen i Jylland" endelig kunne igangsættes 1928 - i de fleste lokaler og uden at statslige midler var på tale

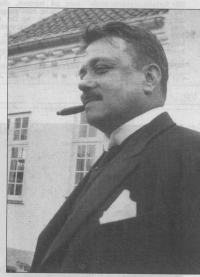

Foto: KIRSTEN ALBECK

VICTOR ALBECK - hilste på alle med børnevogn.

var han selvskreven som formand for dennes bestyrelse.

Førstestemme

Ved grundstenslæggelsen til Aarhus Universitet første bygning i 1932 modtog Victor Albeck Førstestemme i guld. I januar året efter døde han og nåede således ikke selv at opleve igangsættelsen af det, der gennem en snes år havde været hans hjertebarn: en sundhedsvidenskabelig undervisning ved Aarhus Universitet.

Albecks jordiske rester blev stilet til hvile i en grav mellem Fødselsanstalten og Aarhus Universitet, lige der hvor Wilhelm Meyers Albe nu står et riving forbi Universitetets kommende auditoriebygning ved scenen. Navnet "Victor Albeck-Bygningen" er heldigt valgt. Ikke blot betyder bygningen ramme om Victor Albecks højt respekterede virke som samvittighedsfuld, videnskabeligt og udførelse, og som allerede inden hans død nåede sig 25.000 bind. Det svarede således til mellem 10 og 15 pct. af Statsbibliotekets samlede bogbestand på det tidspunkt.

»Da han på et tidspunkt ansøgte om midler til anskaffelse af et mikroskop, fik han afslag. Myndighederne regnede ikke Statens Fødselsanstalt i Jylland for en forskningsinstitution. Så Albeck betalte af egen lomme.«

f.eks. en snes videnskabeligt arbejdsende hospitaler, hvor rundt om i Jylland hver især købte sig fattige i et og samme værk, som de måske slet ikke havde beholdt, når de havde indkommet i Jylland. De blev hver især brugt til at de hver især opmagasinere f.eks. kødbare, ældre tidsskrifter, andre kunne have udbytte af at have adgang til.

På baggrund af denne tankgang anmodede Victor Albeck læger om at forøge den litteratur, som blot samlede stov hos

dicinsk Selskabs bibliotek i 1920'erne til Statsbiblioteket, der også ved Albecks ihærdige mellemkomst kom til f.eks. skat Statsbibliotekets chef, overbibliotekar Vilh. Grundtvig. I 1932 til Victor Albeck for at bære, og det blev Albecks efter hans mening budet anbringe på et nærmere bestemt svensk tidsskrift. Og spurgte selvfølgelig baren ved samme lejlighed, "der var vel ikke muligt,